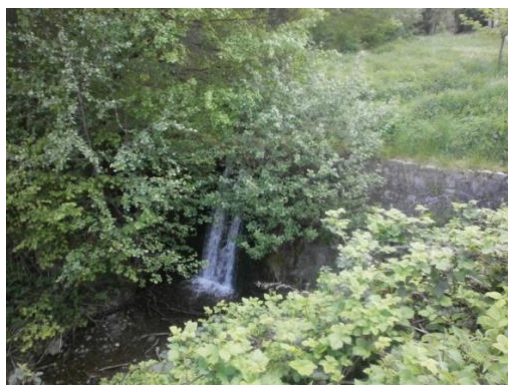

Zo spomienok Daniela Schultza (Napísal v r. 2016 vo veku 93 rokov a 8 mesiacov)

Písal sa rok 1923 a bolo to 13. marca, keď moja maličkosť uzrela svetlo tohto sveta. Stalo sa to v dome kamennom váľkovom v Pukanci, ktorý ešte existuje na ulici Partizánska cesta (vtedy Grunt).

Dá sa predpokladať, že v ulici Grunt bývali baníci, ktorí chodili fárať do Bielej bane na Budačku, na Strákotku, Chorvát dolinu, Ergišťôľňu, kde boli otvorené bane. Vyše našej chalupy vľavo bol malý banický domček – klopačka. Pred niekoľkými rokmi ho zrúcali. Kto dal príkaz, nezážil, že išlo dá sa povedať o historickú pamiatku – škoda.

Dom, v ktorom som sa narodil bol staršej Augistínky, v ktorom sa narodila i moja mama. V tom čase novomanželia nemali vlastný dom, bývali u rodičov zo strany manžela, alebo manželky. Tento dom mal a má veľkú izbu. Vedľa izby bol pitvor. Bola to otvorená miestnosť s otvoreným komínom, do ktorého šiel dym zo sporáka z izby. Tento komín sa využíval aj na údenie mäsa zo zabíjačky. Pod komínom bola urobená murovaná plocha, na ktorej stála trojnožka. Na nej sa v lete varilo. Dvere na pitvore sa nezatvárali, boli otvorené takmer celé letné obdobie. Pokračovaním bola komora na jablká, ďalej kožiareň. Starký Augustín bol koželužník. Potom bola komora a stajňa s pociňou ako teraz. Starkého som nepoznal. Zahynul tragicky, keď bol na trhu na Novej Bani. Detské roky som prežil u starkej aj s rodičmi.

rodinný dom Schultzoovcov

Otec pracoval v rodičovskom dome pod Libáňom (dnes ulica Pod hradbami). Bol vyučený kolár, mal živnostenský list, čo bolo v Pukanci u remeselníkov samozrejmosťou. Otec mal v rodičovskom dome dielňu (miheľ) po otcovi, ktorý zomrel po úraze pomerne mladý. Jeho otec Ján (môj deda) ako i môj pradeda Martin boli kolári.

V tom čase platilo ako nepísaný zákon, že najstaršie dieťa, keď bolo schopné, po pukansky „malo na to“, a rodičia mali peniaze, išlo študovať. Mladší súrodenci ostali doma a pokračovali v rodičovskej činnosti. Tak sa stalo, že strýc Ján – otcov brat, išiel študovať a otec sa vyučil pri otcovi kolárskemu remeslu.

Niekoľko myšlienok o práci kolárov pri výrobe dielov na drevené vozy – ako kolesá, drabiny, predná os, zadná os, ľavče, šrage, oje a pod. Potrebné k výrobe bolo drevo, osobitne bukové. S prípravou sa začalo v zimnom čase. Na obecnom dome požiadali o termín, kedy môžu ísť s horárom vybrať stromy – buky. Hovorilo sa tomu *cachovačka*. V určenom termíne išli s horárom do hory, vybrali si stromy, označili a cachovačka bola splnená. Nasledovalo spílenie stromov. Bol dohovor, kto s kým vzájomne stromy spíli. K spílieniu stromov museli byť dvaja.

Po spílení stromy dovezli domov. Zavolali horára vykonať kontrolu, či počet dovezených stromov súhlasí s počtom stromov vybraných v hore. Ak dovezených stromov bolo viac, rozdiel vybavila fľaštička slivovice. V tom čase bol horárom Vilo Ciglan.

Dovezené stromy v surovom stave boli popílené pre jednotlivé druhy výrobkov. Rozštiepané a v hrubom stave okresané sa poukladali do klietok. Tento postup práce sa vykonával, aby sa drevo vysušilo pred konečným spracovaním. Doba vysušenia bol najmenej jeden rok. Diely na drevené vozy kolári robili ručne. Pri slabšej viditeľnosti, alebo večer sa svietilo petrolejovou lampou – *jedonáckou*. Pre lepšiu svietivosť do petroleja sa prilialo trochu benzínu, ale nie veľa, aby nenastal výbuch. Na šťastie otec bol hasič, vedel aj s ohňom narábať.

Kolárske remeslo bolo veľmi namáhavé. Napriek tomu túto činnosť otec vykonával s úplnou samozrejmosťou, bola to životná existencia. Platil nepísaný zákon patriarchátu. Otec živiteľ rodiny, matka domáca, starala sa o výchovu detí. Otec bol pri výrobe dielov dôsledný. Pracoval takmer s milimetrovou presnosťou. Túto skutočnosť môžem potvrdiť, lebo pri výrobe som bol prítomný, začínal som tomu rozumieť. Na presnosť výrobku pozerali gazdovia, furmani, ktorí výrobky kupovali. Kolári chodili s výrobkami do jarmokov, do Levíc, Želiezoviec, Vrábel, dokonca i do Sereďi.

Jedenkrát som bol v jarmoku v Sereďi, keď som mal 5 - 6 rokov. Viezol nás Weinciller Július na nákladnom aute. Otec mi mal kúpiť z jarmočného kabát na zimu, čo sa nestalo – bol zlý jarmok, malá tržba. Aj to sa stávalo. Takto bežal čas i život pukanského remeselníka.

Podľa nákresov Daniela Schultza v r. 2023 prekreslil vnuk do nasledujúcej podoby.

Foto ulice Partizánska cesta v súčasnosti – cesta k Budačke

Za Spoločnosť zostavila
Mária Gembešová, r. Havliková

~~.....~~ Jeden kvät som bol v jarmoku v Sereči, keď som mal 5. alebo 6. rokov. Viezol nás Veineiler Julius na nákladnom aute. Otec mi mal kúpiť z jarmočného kabát na zimu, čo sa nestalo, bol zlý jarmok - malá tržba. Aj to sa stávalo. Takto bežal čas i život pokauského remeselníka.

Staršiu otcovu matku odišla bývať k synovi Jánovi do Bratislavy, bolo to asi v roku 1927-28. Po odchode staršej sme sa presťahovali do otcovho roľníckeho domu.

Staršiu mala záhradu, ktorú ponechala mame na pestovanie zeleniny. Bola to veľká záhrada v myšpotoku. Na jar alebo v jeseni dali záhradu zovrat.

Otec po príchode na jar záhradu prekopal a vytvoril 24 hriadiel o dĺžke 4m a šírke 1m, mal prasnú kolónsku oko.

elektrická sieť. Diely na drevené vozy kolári vobili ručne. Pri slabšej viditeľnosti, alebo večer sa svietilo petrolejovou lampou jedonáckou. Pre lepšiu svietivosť do petroleja sa priliato trochu benzínu, ale nie veľa, aby nenastal výbuch. Na šťastie otec bol hasič vedel aj s ohňom narábať.

Kolárske remeslo bolo veľmi namáhavé.

Na príle toho túto činnosť otec vykonával s úplnou samostatnosťou, bola to životná existencia.

Platil nepísaný zákon patriarchátu. Otec živil rodinu, matka plnáca. Starala sa o výchovu detí.

Otec bol pri výrobe dielou dôsledný. Pracoval takmer s milimetrovou presnosťou. Túto skutočnosť môžem potvrdiť, ~~lebo~~ lebo pri výrobe som bol prítomný začínam som tomu rozumieť.

Na presnosť výrobku pozerali gazdovia, formani, ktorí výrobky kupovali.

Kolári chodili s výrobkami do jarmokov. Do Levíc, Záhorské, Vrābel, dokonca i do Seredi.

Samuel Kyškovský
(1931-2014)
posledný pukanský obuvník

CECHOVÁ ZÁSTAVA CECHU MURÁRSKEHO
z polovice 19. storočia